

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук
Богути Валентини Миколаївни
на дисертаційне дослідження Чашечнікової Наталії Валеріївни
**“Патріотичне виховання молодших школярів засобами народного
танцю в позашкільних навчальних закладах”**,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання

Актуальність рецензованого дослідження обумовлюється сучасними тенденціями консолідації українського суспільства та викликами, що стоять перед Україною і вимагають дальшого вдосконалення системи національно-патріотичного виховання. В умовах реформування освітнього простору держави та утвердження нової освітньої парадигми, характерними рисами якої є: орієнтування на особистісно-орієнтоване навчання та творчий розвиток зростаючої особистості, перехід до евристично-пошукової моделі навчального процесу, оптимальне поєднання теоретичних і практичних компонентів освіти й виховання, особливого значення набувають активні форми позашкільної освіти, що сприяють формуванню високоморальної особистості, яка здатна реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства.

Отже, можемо констатувати, що пріоритетне значення у вирішенні цієї проблеми належить системі позашкільної освіти і виховання, яка здатна швидко реагувати на суспільні запити, на інтереси та потреби молодого покоління, вимоги держави, щодо освіти і виховання особистості, зокрема підвищення ефективності процесів формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості дітей молодшого шкільного віку. З огляду на це, дисертаційне дослідження Чашечнікової Наталії Валеріївни є безперечно своєчасним як за змістом, так і здобутими результатами, тому повністю відповідає потребам сучасної позашкільної практики, а головне стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді.

Слід відзначити проведений дисертанткою ґрунтовний аналіз, систематизацію та розкриття актуальності проблеми, стан її наукової розробки. В контексті останнього науково вивірено об'єкт, предмет, мету і завдання дисертаційної роботи, досить ґрунтовно охарактеризовано теоретичну основу, методи дослідження, наукову новизну, теоретичне значення та практичну значущість здобутих результатів. Логіка побудови дисертаційної роботи відповідає визначеним меті і завданням дослідження.

Ґрунтовний аналіз вітчизняної психолого-педагогічної та мистецтвознавчої літератури, виховної практики позашкільних навчальних закладів дали змогу здобувачці розкрити й охарактеризувати, з позицій власного дослідження, сутність і зміст поняттєво-категоріального апарату, визначити й ґрунтовно охарактеризувати критерії (морально-ціннісний, когнітивний, емоційно-мотиваційний, творчо-діяльнісний, полікультурний), показники та рівні сформованості патріотичного виховання молодших школярів, враховуючи специфіку організації хореографічної виховної роботи у позашкільних навчальних закладах, що частково усуває проблему відсутності єдиних методичного та термінологічного підходів до процесу національно-патріотичного виховання.

Слід відзначити ґрунтовну характеристику провідного поняття дослідження “патріотичне виховання молодших школярів засобами народного танцю в ПНЗ”, сутність якого дисертантка розглядає в інтеграції формування емоційно-ціннісного ставлення до історико-культурної спадщини українського народу та творчо-діяльнісної позиції особистості через пізнання потенціалу народного танцю.

Актуалізація понятійно-категоріального апарату дослідження та результати констатувального етапу педагогічного експерименту стали підґрунтям для визначення й обґрунтування дисертанткою таких педагогічних умов патріотичного виховання молодших школярів засобами народного танцю в ПНЗ як: удосконалення теоретичної і практичної

підготовки педагогів-хореографів до використання народної хореографії в патріотичному вихованні учнів у ПНЗ; стимулювання творчої самодіяльності дітей через розширення і вдосконалення форм, методів, прийомів, засобів виховного впливу; реалізація виховного потенціалу народних танців шляхом формування у дітей розуміння їхніх лексичних особливостей та сакрально-символічного змісту; залучення дітей до підготовки та участі в ролі виконавців і глядачів у різноманітних культурно-освітніх заходах національно-патріотичного спрямування.

Позитивом роботи, на нашу думку, є використання дисертанткою, як засобу формування досліджуваної якості у молодших школярів, потенціалу народного танцю із акцентуванням уваги на його, переважно недооціненому на сучасному етапі розвитку танцювального мистецтва, виховного та творчого потенціалу. Дисертант переконливо доводить, що суттєво вирізняючись індивідуальними, притаманними лише народному танцю, специфічно-характерними ознаками та засобами художньо-образного й інтонаційно-пластичного вираження, цей вид мистецтва здатен активізувати у дітей молодшого шкільного віку процеси пізнання, пошуково-перетворюючий стиль мислення та специфічні мотиви, які і визначатимуть формування національно-культурної ідентичності та національно-патріотичного світогляду підростаючого покоління, стимулюватимуть до збереження та розвитку духовно-моральних цінностей українського народу. Саме останнє, на нашу думку, є надзвичайно важливим результатом рецензованої дисертаційної роботи, оскільки сформованість компонентів досліджуваної якості, за науково вивіреною характеристикою здобувачки, є цілісною системою, що відображає зв'язок між складниками патріотичного виховання молодших школярів та засобами народної хореографії у ПНЗ.

Варто зазначити, що на етапі теоретичного аналізу джерельної бази мистецтвознавчої складової дисертації, Чашечнікова Н. В. досить повно

окреслила науково-методологічний доробок сучасної хореології. Однак, у процесі дослідно-експериментальної роботи було безпосередньо використано навчально-виховні розробки лише трьох хореографів, зокрема В. Верховинця, В. Котова, І. Липи.

Заслуговують на увагу представлені у дисертації та відповідних публікаціях здобувачки методичні матеріали посібника «Дерево корінням красне, а людина родом», які вже використовуються в широкій педагогічній практиці, що дало змогу значно підвищити ефективність формування досліджуваної якості в умовах позашкільного навчального закладу. Саме останнє, є вагомим здобутком, що актуалізує практичну значущість дисертаційного дослідження Чашечнікової Наталії Валеріївни.

Підтвердженням правильності зробленого нами останнього висновку є ґрунтовна характеристика форм, методів та прийомів навчально-виховної роботи у хореографічних творчих об'єднаннях позашкільних навчальних закладів. Згідно технологічної програми авторської методики традиційний інструментарій (показ, зразок) доповнено інноваційними для хореографічної роботи методами (екскурсійні, оповідальні, конструктивні проекти, віртуальні подорожі), які здобувачка переконливо розглядає як провідні методи практичного досягнення мети, завдань і змісту роботи з ефективного механізму формування патріотичних якостей молодших школярів у відповідності до принципів національної спрямованості, етнізації, полікультурності та соціальної відповідальності, системності і цілісності з урахуванням вікових і індивідуальних особливостей дітей молодшого шкільного віку.

Заслуговує на особливе схвалення здійснений дисертанткою педагогічний експеримент як його констатувальний, так особливо формувальний етап. Науково вивірені стадії (перцептивно-мотиваційна, наслідувально-перетворююча, творчо-репродуктивна) формування патріотичних якостей молодших школярів засобами народної хореографії у

ПНЗ забезпечили досягнення цілеспрямованого та прогнозованого результату.

Досить ґрунтовне опрацювання здобутих експериментальних даних методами математичної статистики дає всі підстави для визначення теоретичної ефективності як самого дослідження, так і своєчасності й важливості для педагогічної практики напрацьованих здобувачкою дидактичних матеріалів, розробленого змісту та, відповідно, форм і методів, педагогічних умов його презентації у навчально-виховному процесі позашкільних навчальних закладів. Підтвердженням цього висновку є представлена здобувачкою як у дисертації, так і в авторефераті апробація основних теоретичних і практичних положень дисертаційного дослідження у доповідях на численних міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Слід наголосити на тому, що основні результати дослідження також досить повно розкриті у 19 одноосібних наукових публікаціях здобувачки, з них 8 – фахових виданнях (зокрема, 1 публікація у зарубіжному науковому виданні), 8 – апробаційного характеру, 3 – наукові праці, які додатково відображають результати дисертації.

Аналіз дисертації та автореферату дає підстави стверджувати, що вони відповідають сучасним вимогам. Автореферат дисертації достатньо повно відображає структуру, основні положення, результати та висновки дисертаційної роботи й дає цілісне уявлення про хід його проведення.

Загалом, дисертація Чашечнікової Наталії Валеріївни заслуговує на позитивну оцінку, проте вважаємо за доцільне зробити деякі зауваження і висловити окремі побажання:

1. У тексті дисертації варто було б більш ґрунтовно розкрити історико-педагогічну генезу проблеми формування патріотичних якостей дітей молодшого шкільного віку у позашкільних навчальних закладах, що дало б змогу використати позитивні здобутки минулого щодо формування

досліджуваного феномену у хореографічній практиці сучасних позашкільних навчальних закладів.

2. У параграфі 1.4. бажано було б більш ґрунтовно розкрити зміст етноідентифікаційного критерію патріотичного виховання молодших школярів, адже він пов'язаний із сферою самосвідомості та самопізнання і є складним психологічним процесом.

3. У контексті вимог Закону України “Про вищу освіту” та на забезпечення першої педагогічної умови щодо удосконалення теоретичної та практичної підготовки педагогів-хореографів, у тексті дисертації слід було б приділити увагу процесуальному механізму формування досліджуваної якості у майбутніх вчителів хореографії, що дало б прямий вихід результатів дисертаційного дослідження на впровадження вимог закону у навчально-виховну практику підготовки фахівців спеціальності “Хореографія” у вищих навчальних закладах.

4. З огляду на виявлення здобувачкою того, що до загальних критеріїв патріотичної вихованості дітей молодшого шкільного віку належить родинний критерій (с. 75), а аналіз тексту дисертаційної роботи засвідчує розуміння нею ролі батьків у формуванні особистості дитини молодшого шкільного віку (анкетування батьків на констатувальному етапі експерименту (с. 80; 90), залучення батьків до спільної діяльності (с. 132), виконання завдання «у якості домашнього завдання» (с. 168), вплив родини на формування національно-патріотичної свідомості молодшого школяра варто було б виділити у окрему педагогічну умову.

5. З нашої точки зору, потребує додаткового пояснення питання щодо дотримання гендерного підходу під час організації дослідно-експериментальної роботи на етапі реалізації творчих проєктів. Адже, як свідчить аналіз змісту дисертації, для сюжетних композицій було узято хореографічну лексику танців «Аркан», «Опришки», «Коваль», а також

«Козачок», який вважається «сольним танцем спритного в рухах юнака» та «Гопак» – бойовий танець козаків (с. 160-165).

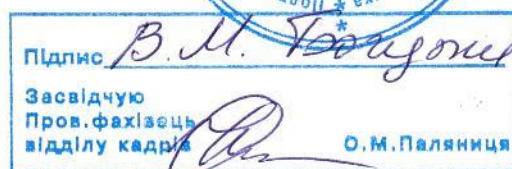
Однак висловлені зауваження і побажання не впливають на загальну позитивну оцінку здійсненого дослідження. Дисертація Чашечнікової Наталії Валеріївни “Патріотичне виховання молодших школярів засобами народного танцю в позашкільних навчальних закладах” є самостійним завершеним дослідженням, яке вносить вагомий внесок у теорію і методику виховання, відповідно має суттєву практичну значущість, відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 15 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. за № 567) та іншим інструктивним вимогам Міністерства освіти і науки України щодо кандидатських дисертацій, а її автор – Чашечнікова Наталія Валеріївна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри початкової освіти,
природничих і математичних дисциплін
та методик їх викладання
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

В. М. Богута

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора педагогічних наук, професора **Бриліна Бориса Андрійовича,**

на дисертаційну роботу **Чашечнікової Наталії Валеріївни** на тему:

«Патріотичне виховання молодших школярів засобами народного танцю в позашкільних навчальних закладах», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 - теорія і методика виховання

Актуальність теми дослідження обумовлюється складною внутрішньою і зовнішньополітичною ситуацією України, складними процесами реформування національної системи освіти, її інтеграції в європейський культурний простір. Це актуалізує потребу формування громадянина-патріота та ефективного використання необхідних для цього засобів і чинників виховання. Одним із' них є народна хореографія, що відкриває широкий простір для пізнання історичного минулого та культурних традицій українського й інших народів.

За умов гуманізації і демократизації навчально-виховних методик зростає значення позашкільних навчальних закладів у всебічному вихованні молоді. Однак чинна система їхнього функціонування не завжди враховує особливостей підготовки хореографів-педагогів до роботи в дитячих колективах, адже вони мають поєднувати професіоналізм і високий рівень національно-патріотичної свідомості. Це також стимулює проведення наукових досліджень, спрямованих на розв'язання означеної проблеми.

Важливо відзначити, що дисертаційна робота Н.В.Чашечнікової є складником науково-дослідницької роботи кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» «Історико-педагогічні проблеми навчання і виховання в системі безперервної освіти» (державний реєстраційний №010811009122). Її тему було затверджено на засіданні вченої ради Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 12 від 28 грудня 2010 р.) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук НАГІН України (протокол № 1 від

25.01.2011р.).

Загалом слід відзначити до дисертаційна робота Наталії Валеріївни Чашечнікової відзначається внутрішньою цілісністю, логікою, науковою грамотністю та послідовністю розв'язання висунених завдань. Викладені в ній положення достатньою мірою науково обґрунтовані і аргументовані. Це підтверджує здійснений нами аналіз змісту її окремих розділів.

У «Вступі» достатньо чітко, зрозуміло визначено основні параметри дисертації: актуальність, об'єкт, предмет, мету, завдання, науковий інструментарій, практичне значення дослідження його апробацію тощо.

Дисертація відзначається наукова новизною. Фактично вперше в українській педагогічній науці було обґрунтовано педагогічні умови патріотичного виховання молодших школярів засобами народної хореографії в системі ПНЗ. Зокрема, ідеться про спрямування навчально-виховного процесу в позашкільних закладах на формування в учнів розуміння символічного змісту лексики танцю, стимулювання їхнього творчого інтересу і діяльності; залучення до підготовки й участі в культурно-освітніх заходах тощо. Розроблена автором модель патріотичного виховання учнів молодших класів у системі позашкільної освіти охоплює основні цикли і компоненти цього процесу, а саме: мету, завдання, принципи, педагогічні умови, зміст, стадії, методи, засоби, критерії, рівні сформованості, результат. Наталія Валеріївна обґрунтувала і довела правомірність новаторської ідеї, згідно з якою для повніше використання потенціалу народного танцю в патріотичному вихованні може здійснюватися через пізнання молодшими школярами його сакрального-символічного змісту.

У процесі науково-дослідної роботи було уточнено зміст поняття «хореографічна діяльність у системі патріотичного виховання молодших школярів та набула подальшої актуалізація проблема підготовки студентів-хореографів до патріотичного виховання школярів у системі ПНЗ. а також досвід використання методу проектів й інших навчальних технологій у вихованні дітей і підлітків.

Зважаючи на міждисциплінарний характер дисертаційного дослідження, автор визначила і розкрила його три основні методологічні аспекти. Перший

стосується поняттєво-категорійного апарату, змістових особливостей і структурних компонентів патріотичного виховання молодших школярів. Другий - фольклорного танцю як засобу виховного процесу (в такому ключі розкрито його етимологію, генезу, вплив на культуру і етнопедагогіку українського народу). Третій компонент стосується структурно- функціонального аналізу системи функціонування ПНЗ, яка створює освітньо- виховне середовище та відіграє специфічну роль у розвитку учнівської молоді.

Загалом погоджуємося із запропонованим дисертанткою визначенням патріотичне виховання молодших школярів засобами народного танцю в ПНЗ як особистісно орієнтованого педагогічного процесу, спрямованого на вивчення і наслідування хореографічної традиції та набуття на цій основі моральних якостей, які зумовлюють позитивне емоційно-ціннісне ставлення до культурної спадщини народу і виявляються в активній творчо-діяльній позиції, повазі до національних ідеалів, любові до рідного краю, готовності до захисту й жертвовної праці на користь Батьківщини.

Системний і комплексний підхід Н.В.Чашечнікової до досліджуваної проблеми знайшов відображення у визначених нею головних компонентах структури патріотичного виховання молодших школярів засобами народного танцю, які стосуються їхнього ставлення до Батьківщини, національних цінностей, людей і свого національного «Я».

Предметом нашого принципового аналізу стали зміст і результати дослідно-експериментальної роботи Наталії Валеріївни Чашечнікової. Слід відзначити, що на етапах констатувального і контрольного експерименту був використаний доволі солідний прогностичний інструментарій у вигляді анкет для учнів, їхніх батьків і педагогів-хореографів, а також методів спостереження, бесіди, аналізу документів і продуктів діяльності тощо.

Результати анкетування були викладені у таблицях і докладно проаналізовані на с. 100-109 дисертації. Таким чином автор виявила високий рівень національної свідомості учасників експериментальної і контрольної груп та їхньої мотивації щодо занять танцями, пов'язаної з утвердженням особистого іміджу, намаганням змістовно провести дозвілля тощо. Цікаві для педагогічної

науки, зокрема теорії виховання, умовиводи стосуються виявленого серед педагогів-хореографів і батьків домінування інтересу до різних видів танців та розуміння їхньої ролі у розвитку дітей.

На основі результатів констатувального зрізу, а також ретельного опрацювання нормативних освітніх документів і наукових досліджень було визначено п'ять критеріїв сформованості патріотичного виховання учнів молодших класів засобами народного танцю, зокрема: морально-ціннісний, когнітивний, емоційно-мотиваційний, творчо-діяльнісний, полікультурний. На основі розроблених показників до кожного з них, автор окреслила і визначила за спеціальними формулами рівні сформованості патріотичного виховання молодших школярів засобами народного танцю за умов ПНЗ: високий, середній, низький.

Позитивної оцінки заслуговує зміст і рівень організації формувального експерименту. На трьох стадіях (перцептивно-мотиваційній, наслідувально-перетворювальній, творчо-репродуктивній) реалізувалися його змістовно-тематичні компоненти. Головним із них стала козацька хореографія. Зокрема було удосконалено методика навчання танців «Гопак», «Козачою»), а серед народних танців основний акцент зроблено на хореографічній традиції Гуцульщини (с. 162-170). Цілком новаторською виглядає актуалізація елементів народної хореографії в сучасному танці шляхом створення танцювальних композицій, мініатюр, що поєднують образи козака, опришка, українського повстанця та воїнів АТО, волонтерів, полонених. В такому ключі апробувалися педагогічні технології і досвід хореографів і педагогів В.Верховинця, В.Котова, І.Липи, інших (с. 140-144; 150-153). Доречно використовувалися різні засоби хореографічного мистецтва: як спеціальні (костюм, реквізит, інтер'єр танцювальної зали), так і загальні (слайди, відеофільми, графіка, малюнки) (с. 170-174).

Про це яскраво засвідчують репрезентовані автором дослідження доволі змістовні додатки, які займають 65 сторінок.

Загалом переконливо виглядають представлені Н.В.Чашечніковою результати дослідно-експериментальної роботи. Про це свідчать дані

контрольного експерименту, на основі яких здійснено моніторинг змін у показниках і рівнях сформованості патріотичного виховання учасників контрольної та експериментальної груп (с. 178-187), які увиразнено у трьох таблицях і графічному рисунку.

Результати дисертаційної роботи Н.В.Чашечнікової мають безсумнівне практичне значення. На їхній основі був розроблений і впроваджений у навчально-виховний процес ПНЗ методичний посібник «Дерево корінням красне, а людина родом». Матеріали дослідження також будуть корисним для розробки й викладання навчальних дисциплін і спецкурсів з теорії та методики організації виховної роботи для студентів педагогічних ВНЗ, нормативних курсів для студентів, які навчаються за напрямом «Хореографія», на курсах підвищення кваліфікації хореографів, керівників дитячих колективів, а також при проведенні науково-дослідницької роботи ученими-педагогами й мистецтвознавцями.

Матеріали дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію, про що свідчить участь автора у 9 міжнародних, 4 всеукраїнських та інших наукових конференціях. Вони знайшли відображення у 20 одноосібних наукових публікаціях, з них 9 опубліковано у фахових виданнях (2 в зарубіжних наукових виданнях), 8 статей апробаційного характеру, 3 праці лопатково відображають результати дисертації.

Поряд з означеними позитивними оцінками і характеристиками, вважаємо за доцільне зробити низку зауважень, які, можливо, носять дискусійний характер або потребують додаткових пояснень.

По-перше, виявлена певна суперечність між, з одного боку, декларованою автором, позицією згідно з якою зміст і характер української народної хореографічної культури відображають танцювальне мистецтво і традиції різних частин України - Наддніпрянщини, Слобожанщини, Півночі, Півдня, Сходу, Заходу, які доповнюють локальні особливості етнографічних груп гуцулів, бойків, лемків, подолян. З іншого боку, експериментальну базу дослідження становлять 7 дитячих хореографічних колективів лише з Івано-Франківської та Львівської областей, а у змісті формульованого експерименту

був зроблений акцент на використання хореографічної традиції Гуцульщини, яка, вірогідно, не може повністю репрезентувати хореографічне мистецтво України.

По-друге, видається, що при з'ясуванні першої педагогічної умови щодо вдосконалення теоретичної і практичної підготовки педагогів-хореографів до використання народної хореографії в патріотичному вихованні учнів у ПНЗ, автор не зовсім невиправдано змістила увагу на аналіз підготовки студентів-хореографів у ВНЗ (с. 119-129). Вірогідно, цей аспект також потребує аналізу, однак він не має відсувати на другий план проблему вдосконалення підготовки педагогів-хореографів, які працюють з дітьми у позашкільних закладах.

По-третє, за результатами дисертаційного дослідження автор розробила і запропонувала низку насправді цікавих і доречних у теоретичному і практичному відношенні рекомендацій щодо підвищення рівня патріотичного виховання засобами народного танцю у ВНЗ (с. 190-197). Гадаємо, що цей важливий компонент дослідної роботи вартувало б виокремити в самостійний параграф та зафіксувати його у завданнях дисертаційної роботи.

По-четверте, вважаємо, що слід було детальніше розкрити, як участь дітей експериментальної групи у підготовці та проведенні різного роду культурно-освітніх заходів (це четверта педагогічна умова), вплинула на рівень їхнього патріотичного виховання, позаяк у цьому випадку автор обмежилася дещо загальними, недостатньо переконливими твердженнями.

По-п'яте, при реалізації формульованого експерименту вартувало б більше уваги приділити можливостям використання сучасного й естрадного танцю у патріотичному вихованні учнівської молоді, позаяк цей важливий аспект залишається майже не розробленим і нереалізованим у теорії і практиці виховання засобами хореографічного мистецтва.

Виходячи з вищесказаного, можемо стверджувати, що дисертаційна робота Н.В.Чашечнікової «Патріотичне виховання молодших школярів засобами народного танцю в позашкільних навчальних закладах» є завершеним, оригінальним, самостійним науковим дослідженням, що висвітлює актуальну проблему та має вагоме теоретичне і практичне значення для педагогічної

науки. За рівнем наукової новизни наведені у дисертаційній роботі результати відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Тема роботи, об'єкт та предмет дослідження, її зміст, а також положення та висновки відповідають паспорту спеціальності 13.00.07 - теорія і методика виховання.

Текст автореферату повною мірою відповідає змісту дисертаційної роботи. Представлені у дисертаційній роботі результати, як свідчать подані документи, знайшли впровадження у навчально-виховному процесі різних ВНЗ України.

Таким чином, можна зробити **висновок**, що дисертаційна робота «Патріотичне виховання молодших школярів засобами народного танцю в позашкільних навчальних закладах» виконана на належному теоретичному і методичному рівні, відповідає вимогам до наукових досліджень, що висуваються на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, зокрема пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567. Тому її автор **Наталія Валеріївна Чашечнікова** заслуговує на присудження наукового ступеня **кандидата педагогічних наук** за спеціальністю 13.00.07 - теорія і методика виховання.

Офіційний опонент

Брилін Борис Андрійович,

доктор педагогічних наук,

професор кафедри

музикознавства

та інструментальної підготовки

Вінницького державного

педагогічного університету імені